

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Skolen i gamle dage

En billede- og samtalebog

Auderød skole ca. 1915. Frk. Helene Johnsen og førstelærer Ørum Andersen

Fredensborg Lokalhistoriske Museum

Kolofon

Titel: Skolen i gamle dage

Redaktion: Birgitte Larsen

Foto: Fredensborg Arkiverne
Flemming Lundahl: "Bedstefars og bedstemors skole"

Tryk: Foreningstryk. Fredensborg Kommune

Mange tak til Fredensborg Arkiverne for hjælp ved udarbejdelse af denne bog.
Arkivernes hjemmeside er www.fredensborgbibliotekerne.dk/lokalhistoriskarkiv

Også tak til Flemming Lundahl fordi jeg har måttet låne tekst og billeder fra bogen "Bedstefars og bedstemors skole".

I skole på landet

I skole på landet

Dette er en skole på landet. Alle skolens børn står på række foran skolen. I mange skoler på landet var der kun to eller tre klasser. Børnene gik flere år i den samme klasse. I samme klasse var der f. eks. således både børn på 10, 11 og 12 år. I én time kunne der både være regning, læsning og skriftlig dansk. Læreren underviste ofte børnene i hold i klassen.

Mange børn på landet kom af og til ikke i skole. De blev hjemme, fordi de skulle arbejde. Måske ville de gerne have været i skole, men de måtte ikke for deres far og mor. De skulle høste, luge roer eller passe dyrene.

Skolebilleder

Toelt skole ca. 1900

Langstrup skole ca. 1914

Fredensborg skole efter 1906

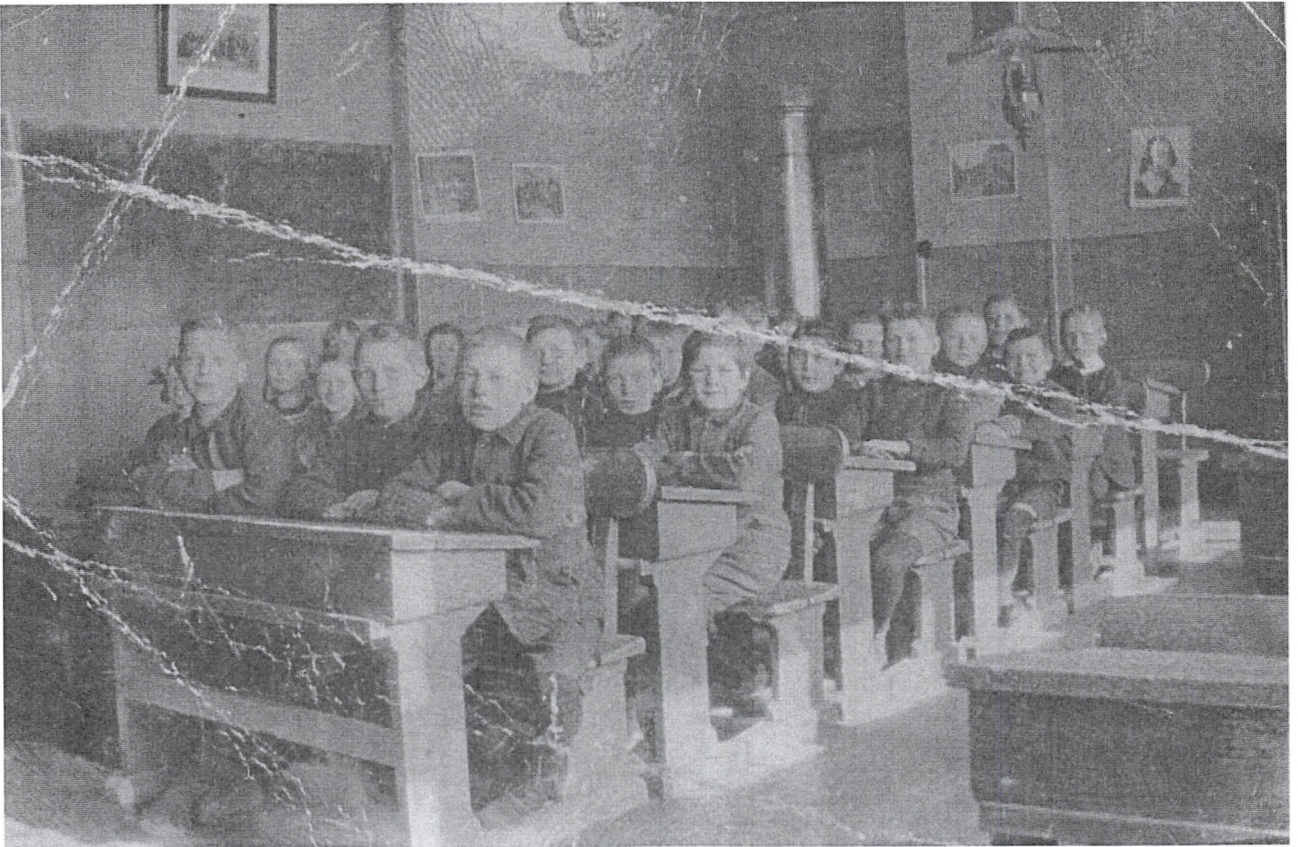
Dageløkke skole o. 1923

Vejenbrød gamle skole

Auderød skole ca. 1920. Frk. Helene Johnsen og førstelærer Ørum Andersen

Skolen på Karlebovej 21

Smedebakken skole

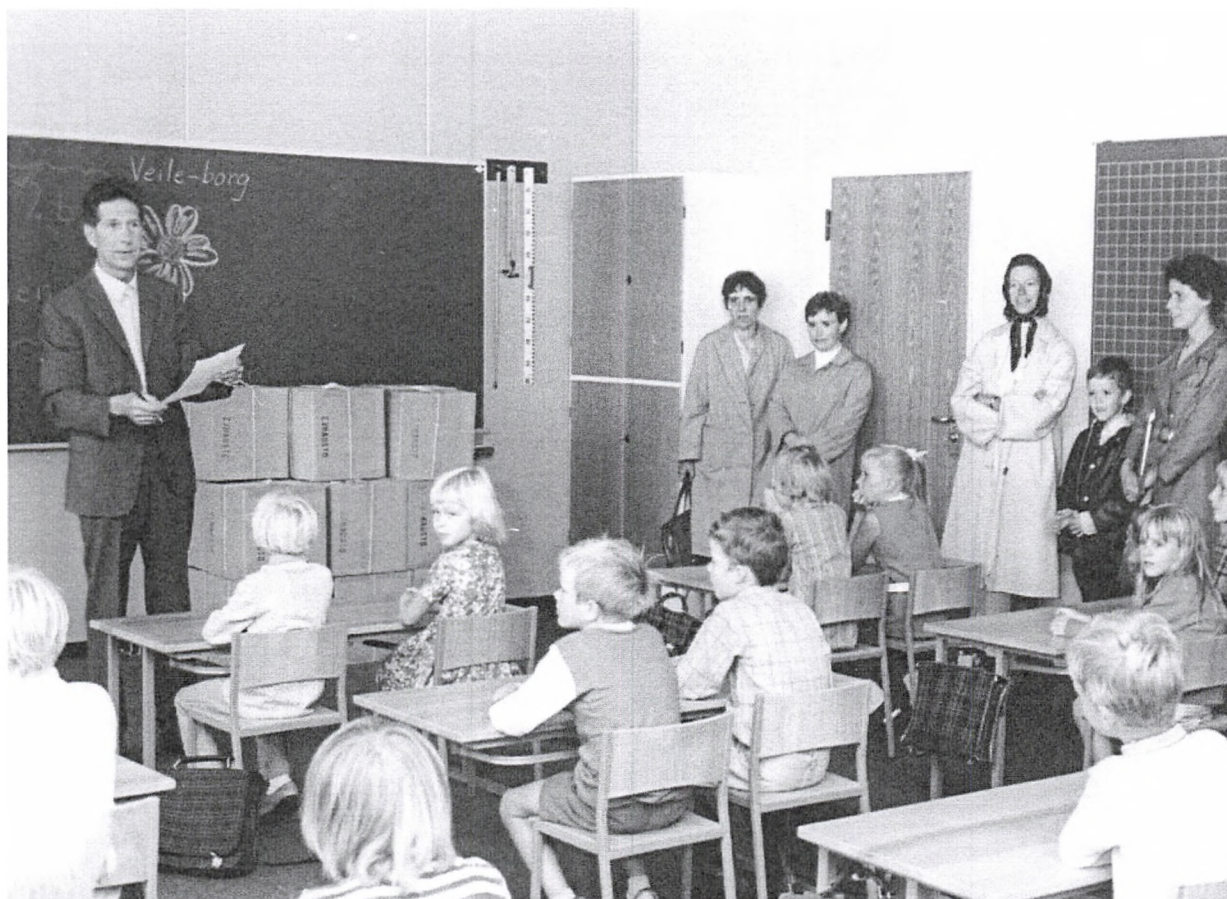

Nivå Centralskole under opførelse 1956

Klasseværelse

Fredensborg skole 1911

Baunebjergskolen 1970'erne

Læseøvelse.

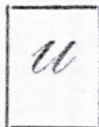
o le har et

en har to

lise har to

et har et

Tegnet.

Naar vi skriver to i'er i et Træk, faar vi et Bogstav, som kaldes **u**.

Skriveøvelse.

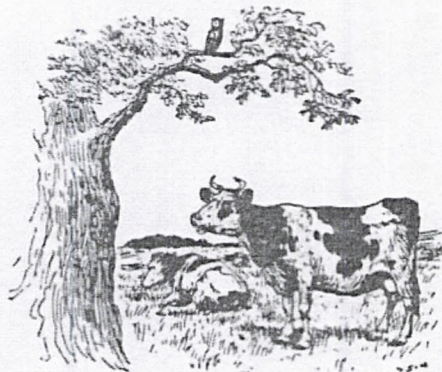
u u u u

bu bule

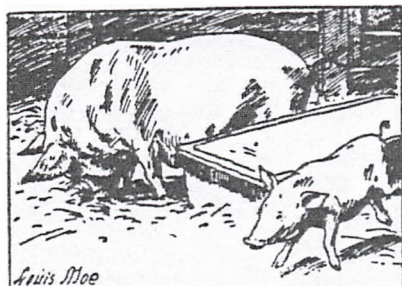
Lyden.

Mel. „Bum! der kravler Basse“

Uglen sad i Træet,
Koen gik blandt Kræet.
Uglen tuded uhu uh!
Koen brøled mu-u-muh!
Tude, brøle, hvæse —
det er ej at læse.

2. Grisen.

Grisen er stet ikke sthg, naar den er lille; da er den ren og pæn og rast og let og renber omkring paa den morsomste Maade af Verden; og kaab og munter og fornøjelig er den, naar den løber og leger om sin Moder, Soen. Men naar den

bliver større, bliver den mere og mere boben og mere og mere stiben. Den vil gerne ligge i den værste Søl, og dens søbnige smaa Bine giber da næsten ikke lulle sig op. Saadan kan den ligge længe og drive og bobne i Solstinet; den slaar bare lidt med Halen og Dreene en Gang imellem, naar Fluerne bliver alt for stemme. Men giver man den saa nogle Kaalblade og Kartoffelstrællinger og andet Affald fra Køkkenet, saa kommer der rigtignok Liv i den; saa grynter den „øf øf!“ og skriger og rober og kan ikke vente et Øjeblik. Har den saa faaet hele Bunken ned over Snuden, saa er den glad og giver sig til at smaske, saa man kan høre den langt bort.

Derfor siger man om en, som smaster med Munden, naar han spiser, at han spiser som en Gris.

Men hvor sthg og boben og urenlig Grisen end er, saa holder man dog Gris i alle Gaarde og Huse paa Landet alligevel. For nyttig er den. Der er næsten ikke den Ting af hele Grisen, som vi ikke bruger, naar den er slagtet. Blodet bruges til sorte Bølser; de stive Børster kan man lave fine Klædebørster og Haarbørster af; Skindet lader man sidde, det er Sværen uden paa Flæstet; al Slags Flæstemad, Ribbenssteg og Sulte, Skinke og Medisterpølse, faar vi af Grisen. Det affmelteede Fedt er ogsaa godt; mange synes, at det er lige saa godt paa Brødet som Smør, eller bedre endda.

Sthg, render, boben, Solstinet, Svineskindet, Kartoffelstrællinger, grynter, slagtet, Børster, Ribbenssteg, Medisterpølse, Fedt, godt, endda; — Affald.

Læsning

Teksten er fra en læsebog. Teksten er trykt med gotisk skrift. De »svære ord« står forneden på siden. Læsebogen er fra 1923.

Flere tekster kan f. eks. findes i Hans L. Thuesen: *Fra bedstefars læsebog*, Gjellerup og Jens Sigsgaard: *Den gamle læsebog*, Gylendal.

Alfabetet

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	X	
M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	X	
Y	Z	Æ	Ø								
Y	Z	Æ	Ø								

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p
q	r	s	t	u	v	x	y	z	æ	ø					
q	r	s	t	u	v	x	y	z	æ	ø					

Genfortælling

Dette er genfortællinger. Læreren læste historien op to gange. Bagefter skulle eleverne så skrive historien så *nøjagtigt* som muligt.

142. Tobakerygning.

Da de første Opdagere kom til de vestindiske Øer, var disses Indbyggere stærk forfaldne til Tobakerygning, og fra Vestindien blev Skikken ført til Evropa. Der fortælles, at den Mand, der først bragte Tobak til Evropa, var en Englænder ved Navn Walther. Han var saa forfalden, at han hver Dag røg flere Piber i Træk; men han sad da altid indelukket paa sit Værelse, da han ikke vilde være bekendt at lade andre se, hvad han tog sig for. En Dag havde han glemt at lukke Døren, og da en Tjener kom ind med en Kande Øl og saa, at Røgen stod ud af Næse og Mund paa hans Herre, troede han, at Walthers Hoved stod i Brand. Tjeneren sprang da til og hældte hele Kandens indhold ud over sin Herres Hoved.

Fra 1902.

91. Den nye Butiksdreng.

Købmand Petersen havde faaet en ny Butiksdreng. Han maatte løbe Byærinder, vaske Gulvet i Butikken, tørre Støv af Glas og Porcelæn, kort sagt, alt det Arbejde, som Købmanden selv og Kommis'erne var ked af at gøre. En Dag var han sat til at tørre Tallerkener af. Han sled trofast i flere Timer; men omsider holdt han op og satte sig ned for at hvile sig. Lidt efter kom Købmanden. Han spurgte strengt: »Hvorfor bestiller du ikke noget, Dreng!« Butiksdrengen svarede: »Jeg har ikke mere Spyt.«

133. Et vidunderligt Ekko.

Nogle Bønder sad en Aften i en Kro og talte sammen. En af dem fortalte, at han havde et vidunderligt Ekko hjemme paa sin Mark, hvor der var en Del Træer, De andre sagde, at de kunde have Lyst til at høre det, og Bonden bad dem derfor komme næste Eftermiddag. Da han kom hjem, kaldte han paa en af sine Karle og sagde til ham, at han næste Dag skulde skjule sig mellem Træerne og gentage alt, hvad der blev raabt til ham. Næste Dag gik Bonden med sine Venner ud paa Marken. Han satte Haanden som et Rør for Munden og raabte af sine Lungers fulde Kraft: »Er du der?« Alle Vennerne og Bonden selv var lige ved at falde bagover af Forbavselse, da Ekkoet svarede: »Ja, og jeg har været her mere end to Timer.«

141. Avisdrengets to Maal.

Den tidligere engelske Førsteminister Baldwin var en Gang i New York. Han standsede paa Gaden og købte en Avis. Avisdrenngen saa kvik og opvakt ud, saa at Baldwin undrede sig over, at han ikke havde en mere nyttig Beskæftigelse. Ministeren spurgte ham, om han ikke havde noget andet Maal for Fremtiden. »Jo,« sagde Drengen »jeg har endda to Maal.« — »Jasaa,« sagde Baldwin, »hvilke Maal er saa det?« Drengen svarede: »Det første er at blive Millionær.« — »Og saa det andet?« spurgte Førsteministeren. »Det er at blive Mangemillionær,« lød det frejdige Svar.

Fra 1924.

II. Smaa Stilopgaver i sammenhængende Spørgsmaal.

Til Eleven! Nedskriv fuldstændige og tydelige Svar paa alle følgende Spørgsmaal. Naar du skriver en Stil, skal du af og til læse det skrevne igennem, til sidst hele Stilen. Sæt Punktum efter hvert Svar; men sæt ikke andre Tegn, medmindre din Lærer taler til dig derom.

1. Vor Skolestue.

Er jer Skolestue et stort og lyst eller et lille og mørkt Værelse? Hvor mange Fag store Vinduer findes der? Hvad hænger der paa Væggene? Hvad staar der paa Gulvet? Hvor mange Børn sidder der ved hvert Bord? Hvor har de deres Beger? Hvor lægger de Tavlen eller Skrivebogen? Hvor sidder Blækhuse? Hvor har Læreren sin Plads?

2. Min Skrivebog.

Hvoraf er din Skrivebog lavet? Hvad bruges den til? Hvilken Farve har Bindet? Hvad er Sedlen paa Bindet til? Hvilken Farve har Bladene i Bogen? Hvad maa der ikke komme paa dem? Hvor mange Streger er der paa hver Side? Hvilken Farve har Stregerne? Hvor meget koster din Skrivebog?

3. Min Griffel.

Hvoraf er din Griffel? Hvortil bruges den? (paa hvad?) Er den endnu hel eller knækket? Hvor lang er den omtrent? Hvorledes bør Griffens ene Ende være? Hvorledes faar du den rigtig spids? Med hvilken af Griffens Ender skriver du? Hvad er der lidt klistret uden om Griffen? Hvilken Farve kan Papiret have? Synes du bedst om en Griffel med Sølvpapir eller en med Guldpapir? Hvorledes plejer det at gaa Griffen, naar den falder paa Gulvet?

Stil

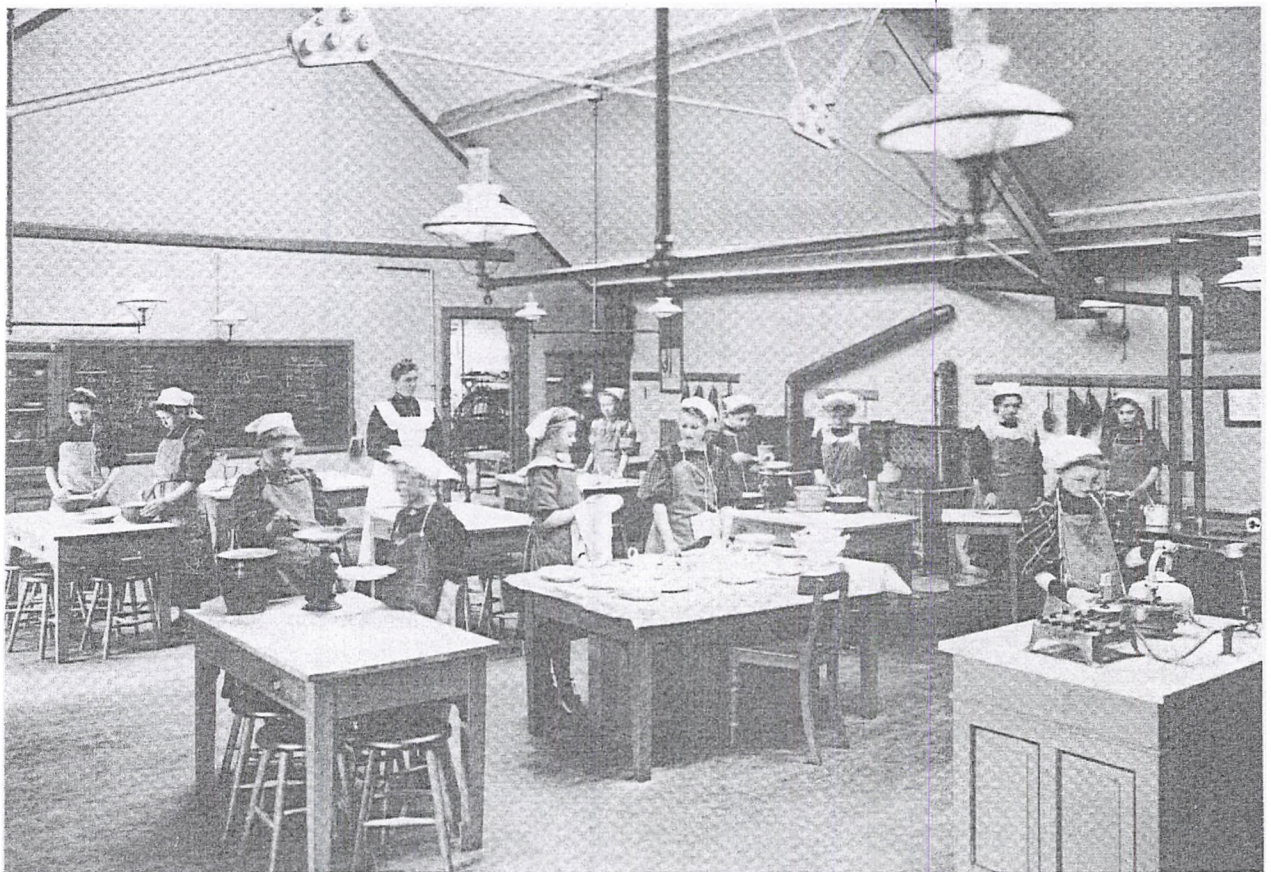
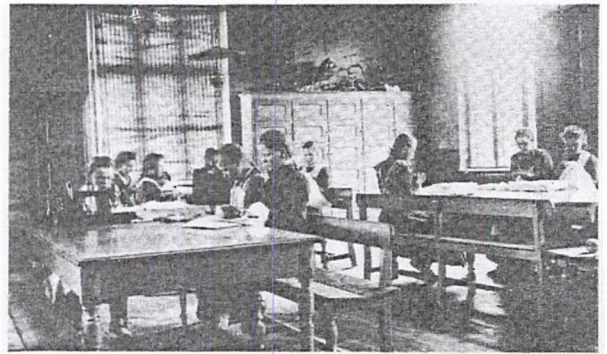
Dette er stil-opgaver fra en bog til skriftlig dansk. Læs, hvad eleven skal gøre. Måske var det en idé at skrive én af de tre stile.

Fra 1906.

Husgerning

Husgerning

Pigerne på det nederste billede har husgerning. På tavlen står der opskrifter. – Drenge kunne ikke lære at lave mad. På billedet foroven har pigerne en time i håndarbejde.

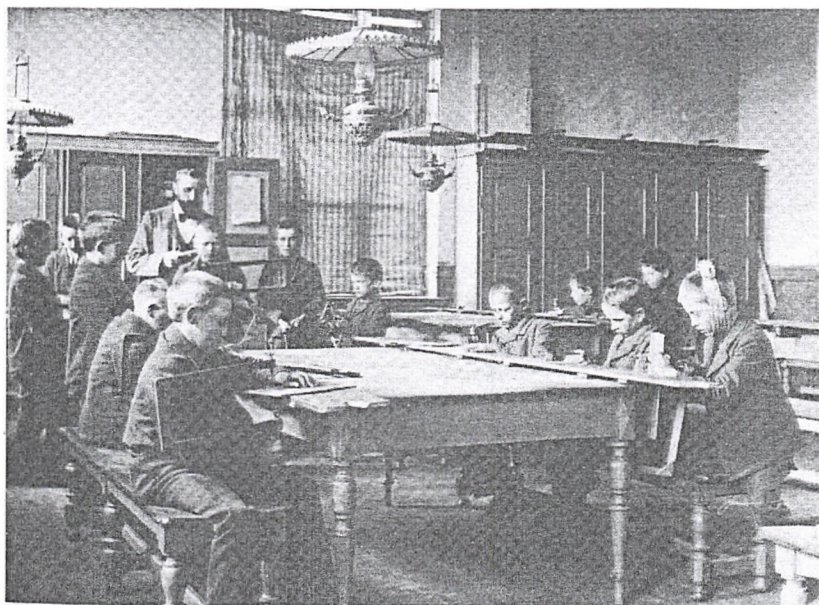

Sløjd

Sløjd

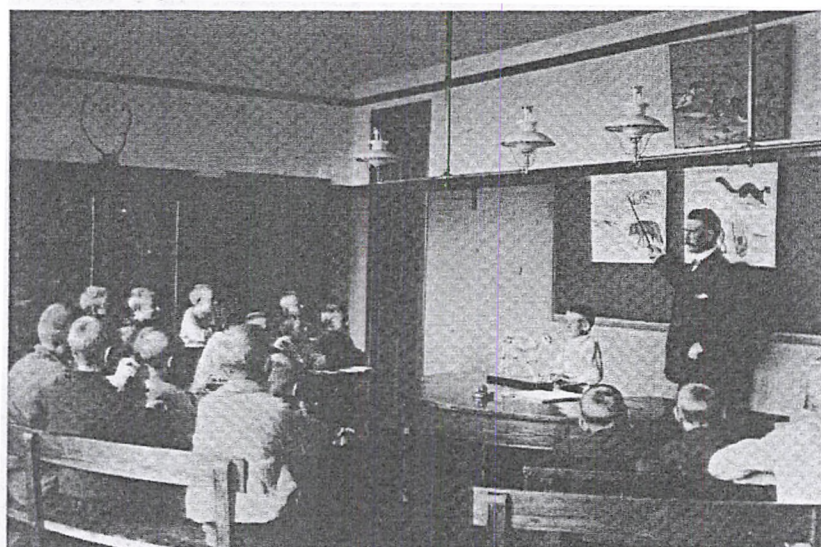
Drengene har sløjd. De savede ofte i takt. Læg mærke til tegningerne på tavlen. Man havde træ-sløjd og aldrig metal-sløjd. – Piger kunne ikke lære at save i træ.

Naturhistorie

Natur-historie

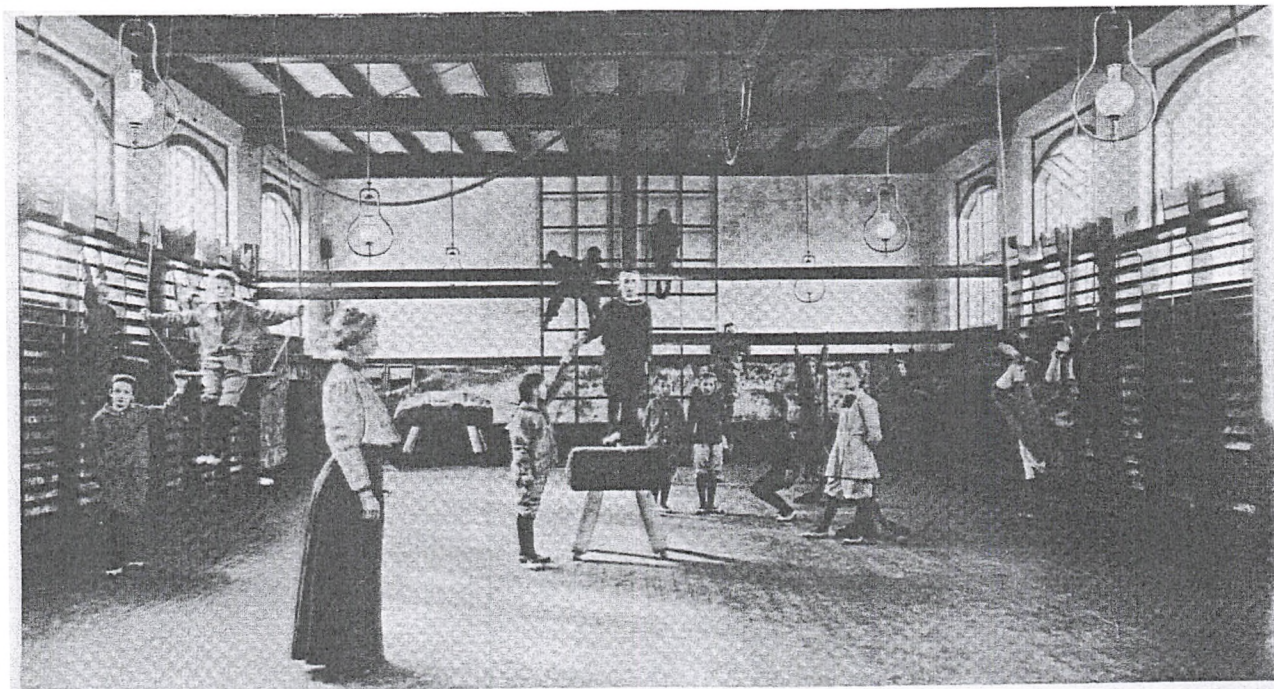
De nye skoler fik særlige fag-lokaler. Det var lokaler til husgerning, sløjd, fysik og biologi (natur-historie). Her ser man et naturhistorie-lokale fra 1903 i København.

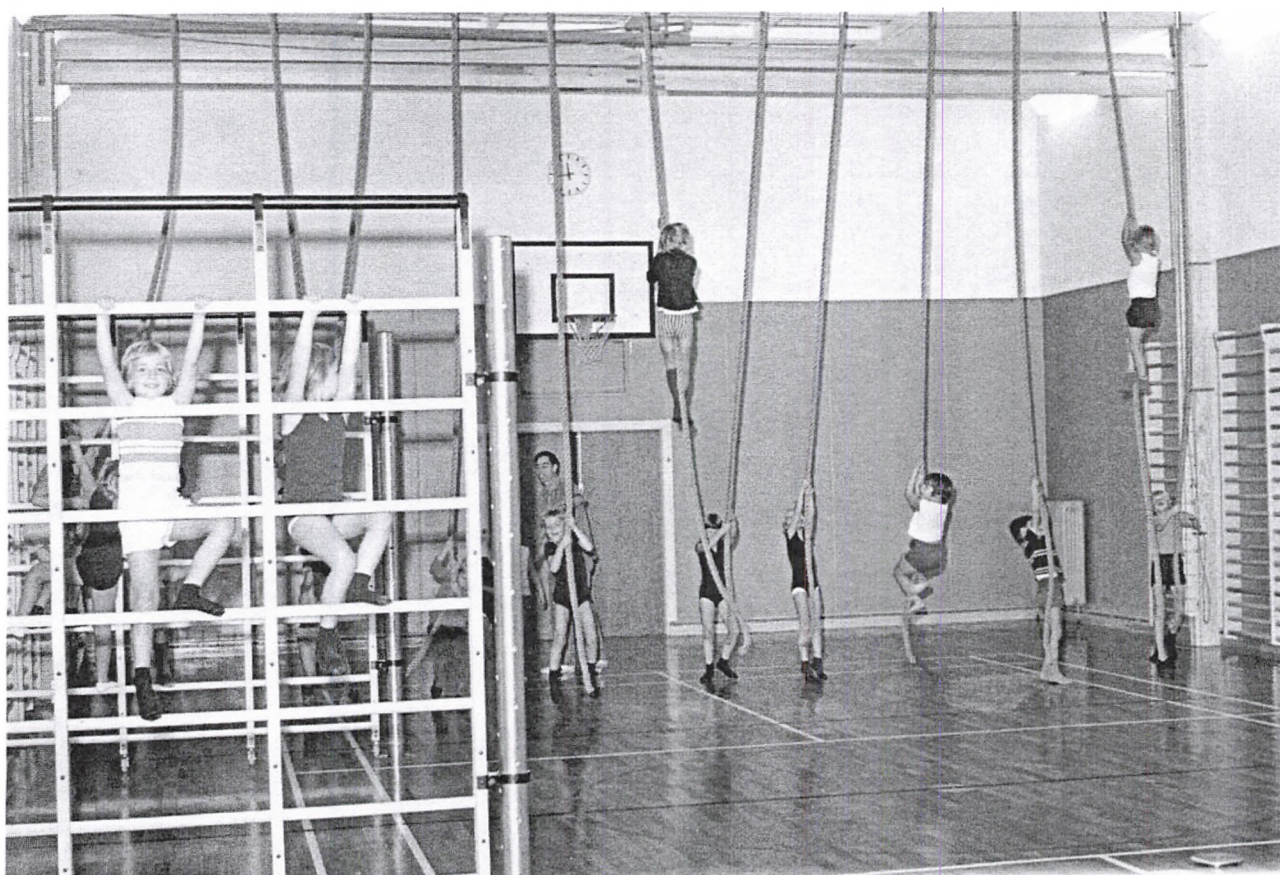
Gymnastik

Gymnastik

Man byggede også nye gymnastiksale. Her har nogle elever en time i gymnastik.

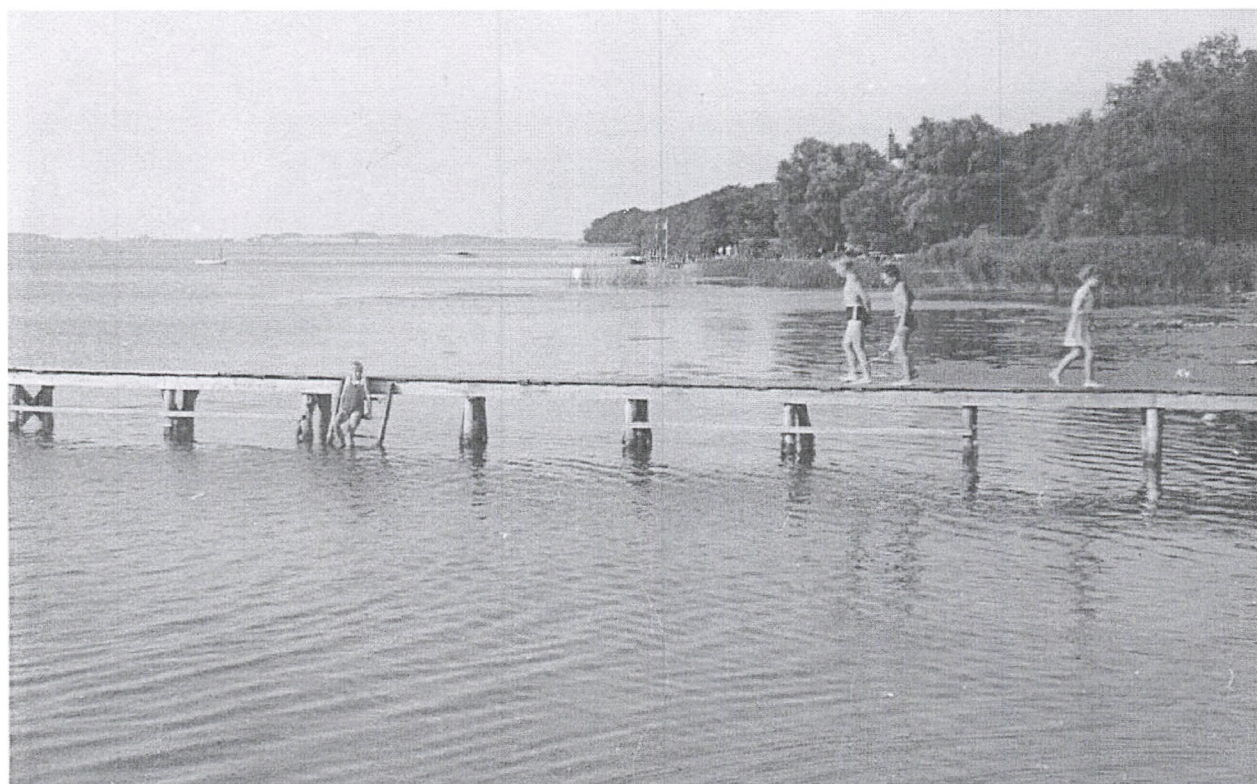

Gymnastikundervisning Fredensborg skole ca. 1950

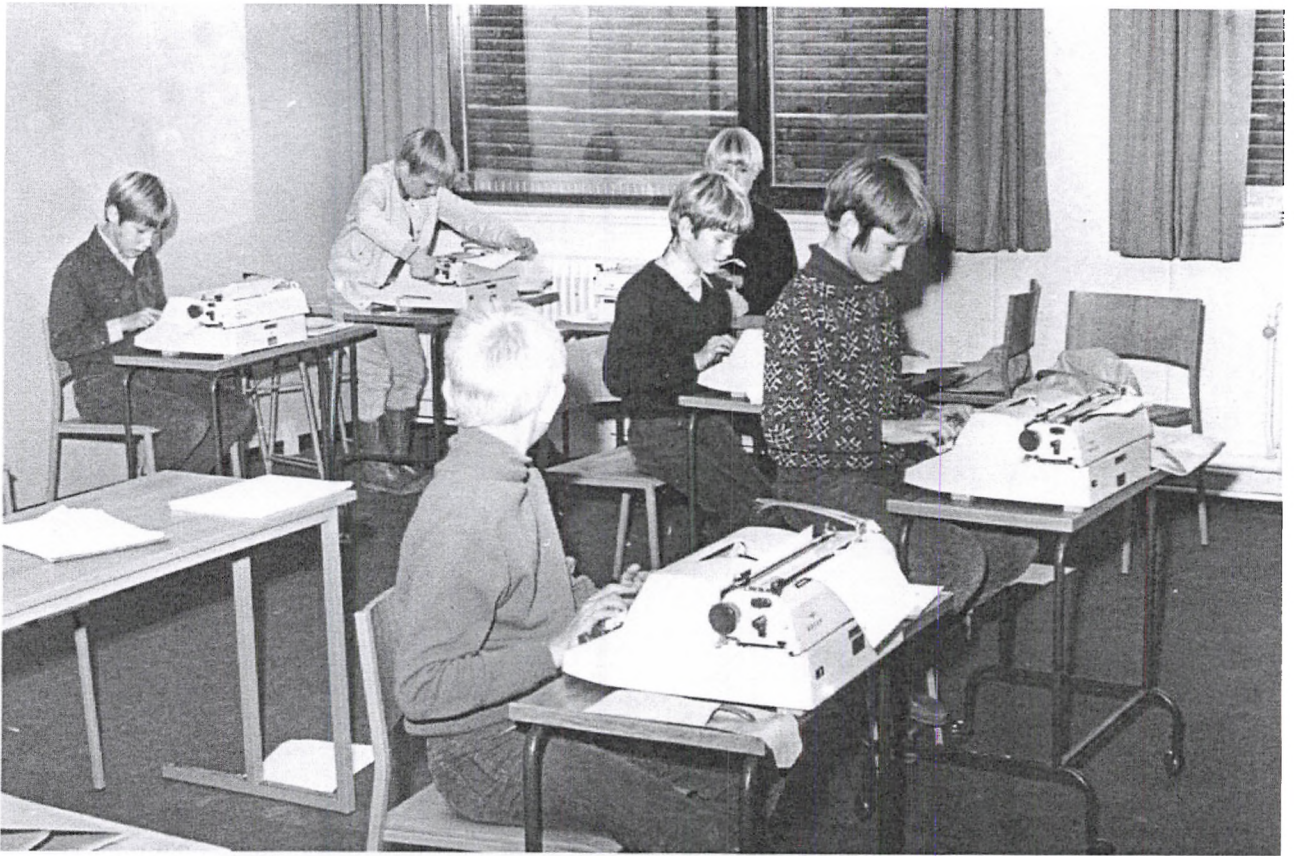
Gymnastikundervisning Baunebjergskolen 1970'erne

Svømmeundervisning

Svømmeundervisning omkring 1930

Skrivemaskineundervisning

Baunebjergskolen 1970'erne

Skolebibliotek

Baunebjergskolen 1970'erne

Første Hovedstykke. De ti Bud. 7

Det første Bud. 9.

Du maa ikke have andre Guder.

Det er: Vi skal over alle Ting frygte og elske Gud og sætte al vor Lid til ham.

Er der andre Guder? 10.

Der er kun een sand Gud, alle Tings Skaber og Herre. Hedningernes Guder er døde Afguder.

Es. 45, 5. Jeg er Herren, og ingen ydermere; der er ingen Gud uden jeg.

1. Kor. 8, 4. Vi ved, at der er ingen Afgud i Verden, og at der ingen Gud er uden een.

1 Thess. 1, 9. I vendte om til Gud fra Afguderne for at tjene den levende og sande Gud.

Anm. De første Mennesker kendte og dyrkede den sande Gud. Men efter at Synden var kommen ind i Verden, henfaldt Menneskene efterhaanden til mange Vildfarelser, og Afguderi udbredte sig næsten over hele Verden. Indtil Kristus kom, var det kun hos det israelitiske Folk, at den sande Gudsdyrkelse, eller den sande Religion, blev bevaret.

Hvilke er Guds Egenskaber? 11.

1. Gud er evig, det er: hans Tilværelse har hverken Begyndelse eller Ende. Han er uforanderlig, det er: han er evig den samme.

Ps. 90, 2. Før Bjergene blev til, og du dannede Jordan, ja fra Evighed til Evighed er du Gud.

2 Petr. 3, 8. Een Dag er for Herren som tusinde Aar, og tusinde Aar som een Dag.

Jak. 1, 17. Al god Gave og al fuldkommen Gave er ovenfra og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvem der ikke er Forandring eller skiftende Skygge.

Ps. 102, 28. Du bliver den samme, og dine Aar faar ingen Ende.

Religion

Denne side stammer fra Luthers Katekismus. Den bog blev brugt i skolen og ved forberedelse til konfirmation. Når læreren eller præsten stillede spørgsmålene fra bogen, skulle børnene *ord-ret* kunne sige, hvad der stod i Luthers Katekismus. Svarene skulle altså læres udenad. Bogen er fra 1910.

Regning

- 1) Peter gik ind hos Boghandleren. Han købte en Salmebog til 50 Øre og en Skrivebog til 12 Øre. Hvor meget skulde han betale i alt? Hvor meget fik han tilbage paa 1 Kr.?
- 2) Peter købte en Lineal til 25 Øre og et Pennalhus til 50 Øre. Hvor meget kostede disse Sager tilsammen? Hvor meget kostede Pennalhuset mere end Linealen?
- 3) Peter købte 2 Dus. Penne til 2 Øre Stykket. Hvor meget skulde han betale for sine Penne?
- 4) Hvor mange Penne er 5 Dus.? 7 Dus.? 6 Dus. 4 Penne?
- 5) Hvor mange Penne er $\frac{1}{2}$ Dus.? $\frac{1}{4}$ Dus.? $\frac{1}{8}$ Dus.?
- 6) Peter købte $\frac{1}{2}$ Dus. Blyanter til 12 Øre Stykket. Hvad gav han for alle Blyanterne tilsammen?
- 7) Peter skulde ogsaa købe 5-Øres Frimærker. Hvor mange kunde han faa for 60 Øre?
- 8) Hvor mange Penne er der til Rest af 100 Penne, naar der er solgt 4 Dus.?

- 9) Karen blev sendt til Bageren. Hun købte Mælk for 35 Øre og Fløde for 20 Øre. Hvor meget skulde hun betale? Hvor meget fik hun tilbage paa 75 Øre?
- 10) Karen købte 12 Kager til 7 Øre Stykket. Hvad kostede hendes Kager?
- 11) Hvad koster 1 Deciliter Fløde, naar 1 l koster 80 Øre?
- 12) Hvor mange Deciliter er 4 l? 7 l? 5 l 6 dl?
- 13) Hvor meget koster et Rugbrød mere end et Franskbrød, naar et Rugbrød koster 90 Øre, og et Franskbrød 35 Øre?
- 14) Bageren havde 84 Kager. Karen købte Sjetteparten. Hvor mange Kager fik Karen?
- 15) Karen købte 35 Tvebakker til 2 Øre Stykket. Hvor meget skulde hun betale for sine Tvebakker?
- 16) Hvor mange Kryddere kan Karen faa for 90 Øre, naar hun skal give 6 Øre for Stykket?

Hvor meget er

17) $\frac{1}{4}$ af to og halvtreds?	20) $\frac{1}{8}$ af ni og tres?
18) $\frac{1}{5}$ • fem og tres?	21) $\frac{1}{4}$ • fire og firs?
19) $\frac{1}{8}$ • otte og halvfjerds?	22) $\frac{1}{8}$ • otte og firs?

Regning

Denne side er fra en regnebog. Prøv at regne nogle af stykkerne. Læg mærke til priserne. Regnebogen er trykt i 1918.

Sang

Jens Vejmand af Jeppe Aakjær

Jeppe Aakjær skrev digtet Jens Vejmand i 1905. Aakjær var selv søn af en fattig jysk landmand, så han kendte til det, han skrev om i digtet. – Carl Nielsen skrev musik til digtet.

Danske viser

745 (299)

Carl Nielsen, 1905.

Hvem sid-der dér bag skær-men med
klu-de om sin hånd, med læ-der-lap for
ø - jet og om sin sko et bånd, det
er så-mænd Jens vej-mand, der af sin su - re nød med
ham-ren må for - vand-le de hår-de sten til brød.

- 2 Og vågner du en morgen
i allerførste gry
og hører hamren klinge
på ny, på ny, på ny,
det er såmænd Jens vejmand
på sine gamle ben,
som hugger vilde gnister
af morgenvåde sten.

Meibg. 299.

